

СЧЕТОВОДНИ И ДАНЪЧНИ АСПЕКТИ В ОБЛАГАНЕТО НА МАЛКИЯ БИЗНЕС: АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕШЕНИЯ

ACCOUNTING AND TAX ASPECTS IN SMALL BUSINESS TAXATION: CURRENT ISSUES AND PRACTICAL SOLUTIONS

Албена Харалампиева
Albena Haralampieva

Великотърновски университет „Св.св. Кирил и Методий“
„St. Cyril and St. Methodius“ University of Veliko Tarnovo

Abstract: Following the transition from a planned economy to a free market economy in 1989, opportunities opened up for private enterprise in Bulgaria. A large number of companies were established. A new legal framework was created to regulate their taxation. It is constantly being improved to meet the needs of the changing business environment and the government. One of the amendments came into force at the end of December 2023. It concerned the Act on Local Taxes and Fees and specifically the patent tax regime. This article aims to outline the tax and accounting aspects of the amendment. It explains the nature of the patent tax and traces, in chronological order, the changes that affect accounting and its organisation as well as taxation. The impact of a change in the patent tax regime on companies is also considered. Improvements in the accounting system and management are proposed.

Keywords: tax accounting, taxation, tax legislation, patent tax

JEL: M41, M48, K34

ВЪВЕДЕНИЕ

Делът на малките предприятия в страната се увеличава непрекъснато, като пропорционално се разраства и тяхното значение за икономиката, за което е необходимо подходящо данъчно облагане. С направените изменения в Закона за местните данъци и такси през 2023 г., в кръга на облагането с патентен данък, бяха включени юридическите лица извършващи дейности като за заведения за хранене и развлечения. Обект на настоящето изследване е изясняване същността на патентния данък и неговото отражение в икономиката. Проследява се в исторически план, начинът и обхвата на облагане на юридическите лица с патентен данък, с данни актуални към 30.04.2024 г. Целта на изследването е, използвайки теоритичните и емпирични методи за изследване, да се очертаят данъчните и счетоводни аспекти, които се очаква да възникнат, вследствие от направените промени. Направени са конкретни предложения за усъвършенстване на счетоводната система и управление на предприятията.

ПАТЕНТЕН ДАНЪК-СЪЩНОСТ И ОБХВАТ

Данъчната система е един от най-важните инструменти на държавната политика за въздействие върху поведението на стопанските субекти и на отделните граждани (Angelov, 2015.). Като съществен елемент на финансовата система на всяка държава, тя играе важна роля както за държавата, така и за бизнеса. Данъчната система представлява съвкупност от действащите

данъци, тяхната организация (начините на изчисляване, събиране и контрол) и органите, които провеждат данъчната политика (Dimov, 2013, р. 31). Като всяка съвременна данъчна система, и данъчната система в България е плуралистична¹ (виж Фиг.1)

Източник: Министерство на финансите, (<https://www.minfin.bg/bg/774>)

Фиг. 1. Структура на данъчната система в България

Данъкът по своята същност е невъзвръщаемо и безвъзмездно парично плащане, чийто размер и начин на облагане се регламентира в закони. Познати са различни по вид, начин на облагане и характер данъци. Един от данъците, които постъпват в общинските бюджети е патентният данък, като съответно отговорността по установяването на размера му и събирането се извършва от местната данъчна администрация.

Патентният данък е местен данък, налаган върху определени дейности (най-вече занаятчийски дейности), които същевременно се занимават и с търговия осъществявани от малки бизнеси в България. Той е особен вид „годишна такса, която се дължи при упражняването на стопанска дейност в неголям обем“ (Gichev, 1998, р. 5). Особеното при този налог е:

- Патентният данък е окончателен данък, тъй като изключва последващо данъчно облагане за облагаемите с него дейности. Списъкът с патентните дейности е изчерпателен и е регламентиран в Приложение № 4 към Закона за местните данъци и такси. Той не освобождава лицата от плащане на други данъци за дейности различни от патентните дейности.

- Това е фиксирано плащане, което зависи от вида на дейността, мястото на извършването ѝ както и годишния оборот от нея.

- Патентният данък е окончателен и не е обвързан с реализираните финансови резултати.

- Той се дължи още при започване на патентна дейност и се плаща ежегодно.

Патентният данък в България е въведен от 01.01.1996 г. с промяна на Закона за данък върху общия доход: създаденият член 13а регламентира определен вид дейности, осъществявани от лица и „фирми“², независимо от основанието за регистрацията им, да бъдат облагани с данък от

¹ Познат е и друг вид данъчна система – монистична данъчна система. Тя се свежда до съществуването и прилагането само на един единствен данък. Монистичната данъчна система има само теоретико-познавателно значение.

² Фирма е термин, въведен през 1989 г. с Указ 56, чл. 10, ал. 1. С него се обозначава всеки имуществ-

общинските съвети. Дейностите са изброени изчерпателно и в голямата си част са идентични с патентните дейности към днешна дата. Две години по-късно с приемане на Закона за облагане на доходите на физически лица³ се прави разграничение между физически лица (местни и чуждестранни) и местни юридически лица, и се въвежда ограничителен режим, като се определя максимален размер на оборота (до 50 хил. лв.)⁴. С отменянето на Закона за облагане на доходите на физически лица (ДВ бр. 95 от 24.11.2006 г.) се приема нов Закон за данъците върху доходите на физическите лица, в който се изключва възможността юридическите лица да бъдат облагани с патентен данък. От 01.01.2008 г. режимът за облагане с патентен данък се прехвърля в Закона за местните данъци и такси, чл. 61з – 61п (ДВ бр. 110 от 21.12.2007 г.). Следват промени в обхвата на дейностите, които подлежат на облагане с патентен данък: през 2017 година са добавени дейностите по таксиметров превоз на пътници, а през 2023 година – дейностите като заведения за хранене и развлечения.

С последното изменение обхвата на облагаемите дейности беше разширен с дейностите на: ресторанти (1-2 и 3 звезди); заведения за бързо обслужване (1-2 и 3 звезди); питейни заведения с изключение на бюфети; каравани и павилиони (1-2 и 3 звезди); кафе-сладкарници (1-2 и 3 звезди); дневни и нощни барове (2 и 3 звезди); бюфети, каравани и павилиони.

Промяната ще влезе в сила от 1 януари на годината, следваща годината, в която Европейската комисия се е произнесла, че мярката не е държавна помощ⁵ или е съвместима държавна помощ (Преходни и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на закона за местните данъци и такси, § 23, т. 2). С други думи ако Европейската комисия одобри промените през 2024 г., те ще влязат в сила от 01 януари 2025 г.

Патентният данък е данък без аналог в Европейския съюз (Nenkova & Nenкова, 2018), който се използва като източник на приходи за местните бюджети и едновременно с това стимулира развитието на малкия бизнес чрез неговата предсказуемост и справедливост. Необвързаността му с финансовите резултати и фиксираните плащания по него позволяват на бизнеса да управлява своите разходи за данъци и своевременно да планира своите плащания. А това го прави по-справедлив за малките бизнеси, които обикновено не генерират висока печалба.

СЧЕТОВОДНИ АСПЕКТИ В ОБЛАГАНЕТО С ПАТЕНТЕН ДАΝЪК НА ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА

Малкият бизнес е важна движеща сила на всяка икономика. Неговата гъвкавост и адаптивност са необходими за оцеляването и просперитета му в динамично променящата се бизнес среда. Някои от ефективните стратегии за справяне с предизвикателствата са планирането на разходите и оптимизиране на данъчното бреме. Последните промени в режима на облагане с патентен данък изискват преосмисляне и анализ на счетоводните и данъчните аспекти върху дейността на заведения за хранене и развлечения.

вено, социално и организационно обособен участник в стопанската дейност с отделно наименование и работещо на стопанска сметка. Фирмата е юридическо лице освен едноличните и колективните фирми на гражданите.

³ Законът за облагане на доходите на физически лица отменя Закона за данък върху общия доход, ДВ бр. 118 от 10.12.1997 г.

⁴ Лица, които реализират годишен оборот за предходната година над 50 000 лв. се облагат общо установения ред на облагане.

⁵ Държавната помощ е дейност на обществен орган, който възползвайки се от обществени ресурси, предоставя предимство на определени предприятия, което застрашава свободната конкуренция. Съгласно чл. 107 т. 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз „всяка помощ, предоставена от държава-членка или чрез ресурси на държава-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите-членки, е несъвместима с вътрешния пазар“. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A12008E107>)

Счетоводните аспекти на облагането с патентен данък обхващат следните дейности:

- *Идентифициране и оценка*

За да бъдат облагани с патентен данък, юридическите лица трябва да извършват дейностите, посочени в т.2 от Приложение 4 от Закона за местните данъци и такси и отговарят на следните условия:

- сумата от всички реализирани през годината продажби от стопанска дейност, намалена с данъка върху добавената стойност и/или с акцизите да не превишава 100 000 лв.; и

- лицето да не е регистрирано по Закона за данък върху добавената стойност (изключение се допуска само лица, които попадат в обхвата на чл. 97а , чл. 99 и чл. 100, ал. 2 от Закона за данъка върху добавената стойност).

Данъчнозадълженото лице подава декларация по чл. 61 н от Закона за местни данъци и такси на територията на общината където се намира обектът до 31 януари на текущата година, в която се декларират обстоятелствата, свързани с определянето на данъка. Посочените обстоятелства имат декларативен характер, тъй като не се изисква документ или справка, който да доказва тяхното наличие. Данъкът се определя, като твърда стойност в зависимост от дейността, съгласно чл.61к от Закона за местни данъци и такси. Той се внася в съответната община по извършване на дейност на предприятието на четири равни вноски, както следва: за първото тримесечие - до 31 януари; за второто тримесечие – до 30 април; за третото тримесечие – до 31 юли; за четвъртото тримесечие – до 31 октомври. Когато данъчнозадължено лице, започне дейност след 31 януари, декларацията се подава непосредствено преди започване на дейността, като дължимият данък за текущото тримесечие се внася в 7 дневен срок от подаването.

- *Отчитане на патентния данък*

Предприятията облагани с патентен данък, не се освобождават от задължението да спазват чл. 34 ал.1 от Закона за счетоводство, в който е упоменато че „предприятията съставят финансовите си отчети на базата на Националните счетоводни стандарти“. Отчитането на патентния данък се извършва в зависимост от това колко вида дейности извършва предприятието.

Счетоводното отчитане при извършване само на патентна дейност/и, приходите и разходите, следва да бъдат завеждани в счетоводните регистри според изискванията на добрата счетоводна практика, срещу наличието на първични счетоводни документи, отговарящи на изискванията на Закона за счетоводство. За целите на облагането с патентен данък, счетоводният резултат печалба/загуба няма значение, тъй като патентният данък е фиксирана сума за всеки определен вид дейност.

Когато предприятие извършва няколко дейности, едната от които е патентна дейност, те попадат в различен режим на облагане, което изисква много добра организация на аналитично отчитане на приходите и разходите, чрез обособяване на самостоятелни подсметки или създаване на специфични аналитични сметки към сметките от група 70 Приходи от дейността, група 60 Разходи за дейността и сметка 611 Разходи за основна дейност.

Например: Дружество, осъществяващо две дейности: заведение за хранене и развлечение, която се облага по реда на чл. 61з на Закона за местните данъци и такси и търговия на дребно (хранителни стоки), която се облага по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане.

За да бъде спазен принципа на същественост от Закона за счетоводството е необходимо да се създадат следните подсметки: За приходите по гр.70. „Приходи от търговия на дребно“, и „Приходи от дейност като заведение за хранене и развлечение“, необходими за разграничаване приходите от двете дейности, което впоследствие ще спомогне да се изчисли достоверно финансовият резултат на предприятието и да се попълни правилно годишната данъчна декларация /виж Таблица 1/. Разходите за дейностите ще се отчитат аналогично в подсметките от група 60 „Разходи за дейност като заведение за хранене и развлечение“ и група 60 „Разходи за търговия на дребно предимно с хранителни стоки“. В индивидуалният счетоводен сметкоплан на предприятието, трябва да се създаде специфична структура в сметката 611 „Разходи за дейността“ или да открие отделна счетоводна сметка, съответно „Разходи за дейността от заведение за хранене и развлечение“ и „Разходи за дейността от търговия на дребно предимно с хранителни стоки“.

Размерът на патентния данък не се влияе от големината и финансовото състояние на данъчнозадължените лица. Той се определя от Общинския съвет на всяка община съгласно Приложение № 4 в Закона за местните данъци и такси в зависимост от местонахождението на обекта на територията на съответната община. Използва се т.нар. зонироване на населените места, т.е. местоположението на населеното място/зоната; вид на населеното място с оглед на това дали е с местно или с национално значение; брой на населението и големина на населеното място/зоната; стопанско значение на населеното място/зоната, сезонен или постоянен характер на дейността; икономическо състояние на населеното място оказват влияние върху определя размера на патентния данък. Когато данъчнозадължените лица осъществяват патентна дейност в повече от един обект, се дължи данък за всеки обект поотделно.

Патентният данък се внася в съответната община по извършване на дейност на предприятието на четири равни вноски, както следва: за първото тримесечие – до 31 януари; за второто тримесечие – до 30 април; за третото тримесечие – до 31 юли; за четвъртото тримесечие – до 31 октомври.

Съгласно т.21.8 от Счетоводен стандарт 1-Представяне на финансови отчети, разходът за патентен данък се посочва в статия „Други данъци, алтернативни на корпоративния данък“. За начисляването на данъка се използва сметка 606 Разходи за данъци, такси и други подобни плащания.

В отчета за приходи и разходи, разходът за патентния данък се отчита в раздел А: „РАЗХОДИ“, в група V – „Разходи за данъци“, в статия „Други данъци“.

ДАНЪЧНИ АСПЕКТИ В ОБЛАГАНЕТО С ПАТЕНТЕН ДАНЪК НА ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА

Прилагането на новите промени в закона му ще бъде предизвикателство за две групи предприятия:

- **Предприятия, които преминават от патентен данък към облагане по общия ред**

Когато в рамките на текущата данъчна година отпадат основанията за облагане с патентен данък по реда на Закона за местните данъци и такси, печалбите на лицата се облагат по общия ред. При преминаване към облагане по общия ред, патентният данък за текущата година ще бъде дължим до края на тримесечието, предхождащо тримесечието, през което са възникнали съответните обстоятелства. При изчислението на годишния корпоративен данък, се приспада дължимият и внесен патентен данък по реда на Закона за местните данъци и такси, който е дължим към датата на подаване на декларацията за отпадане от облагането му. В случай, че лицето е предплатило цялата сума в срок до 31 януари на текущата година, а основанията за отпадане за облагане с патентен данък е настъпило след срока за плащане на някое от тримесечието, то размерът на данъка, който се приспада за целите на облагането с корпоративен данък е до размера на дължимия и внесен данък. Това обстоятелство се удостоверява с документ, издаден от компетентната община.

- *Предприятия, които осъществяват две и повече дейности, облагани по различен режим*

Независимо дали са извършвали дейности единствено облагани с патентен данък или няколко дейности, данъчно задължените лица подават декларация по член 92 на ЗКПО (образец 1010). Например: Предприятие извършва две дейности през финансовата година:

1. Дейност като заведение за хранене и развлечения, облагаща се с патентен данък, приходите от дейността са 50 000 лева, а разходите 40 000 лева.

2. Дейност търговия на дребно предимно хранителни стоки, облагаща се по общия ред по ЗКПО. Приходите от дейността са 40 000 лева, а разходите 35 000 лева.

Аналогично е попълването на декларацията само от патентна дейност, като в клетката с шифър 0111 се записва 0.

Следва обаче да се има предвид, че съгласно чл.61 з, ал.3 от ЗМДТ юридическите лица ще продължат да прилагат разпоредбите за данъците удържани при източника и за облагане на разходите по чл.204 ал.1 т. 2 и 4 от ЗКПО, свързани с дейността им. В Таблица 1 е дадена годишна данъчна декларация по чл. 92 от ЗКПО част V – Определяне на данъчния финансов резултат и дължимия корпоративен данък. Използвани са примерни данни, които са често срещани в комбинация като дейности:

*Таблица 1. Част V – Определяне на данъчния финансов резултат
и дължимия корпоративен данък*

№	ПОКАЗАТЕЛИ	ШИФЪР	СУМА
1	2	3	4
1	ОБЩО ПРИХОДИ (посочват се приходите по отчета за приходите и разходите / отчета за доходите)	0100	90000
1.1	в т.ч. нетни приходи от продажби (посочват се нетните приходи от продажби по смисъла на § 1, т. 49 от ДР на ЗКПО във връзка с § 1, т. 11 от ДР на Закона за счетоводството)	0110	90000
1.1.1	в т.ч. нетни приходи от продажби от дейността, подлежаща на облагане с корпоративен данък (този ред се попълва само от лица, които попълват ред 4 и/или ред 5, като на този ред те посочват само нетните си приходи от продажби от дейността, подлежаща на облагане с корпоративен данък)	0111	40000
2	ОБЩО РАЗХОДИ (посочват се разходите по отчета за приходите и разходите / отчета за доходите)	0200	75000
На редове 1 и 2 юридическите лица с нестопанска цел попълват данните от съставения съгласно изискванията на СС 1 - Представяне на финансови отчети, отчет за приходите и разходите за стопанската им дейност, който се съставя в съответствие с разпоредбите на т. 8.2. от СС 9 - Представяне на финансовите отчети на предприятия с нестопанска цел.			
СЧЕТОВОДЕН ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ (р.1 – р.2) /Ако получената разлика е > 0, попълнете ред 3.1; Ако получената разлика е ≤ 0, попълнете ред 3.2/			
3.1	СЧЕТОВОДНА ПЕЧАЛБА	0310	15000
3.2	СЧЕТОВОДНА ЗАГУБА	0320	
Приходи и разходи, които се изключват при определяне на счетоводния финансов резултат за данъчно преобразуване (На редове 4 и 5 се посочват счетоводните приходи, съответно разходи, които се изключват при определяне на счетоводния финансов резултат за данъчно преобразуване, както следва: приходи/разходи от дейности, подлежащи на облагане с алтернативен данък или с данък върху таксиметров превоз на пътници по реда на Закона за местните данъци и такси; приходи/разходи от дейности, освободени от облагане по силата на закон или международен договор, различен от спогодба за избягване на двойното данъчно облагане; други приходи/разходи, които се изключват при определяне на счетоводния финансов резултат за данъчно преобразуване.)			
4	Общо приходи, които се изключват при определяне на счетоводния финансов резултат за данъчно преобразуване	0400	50000
5	Общо разходи, които се изключват при определяне на счетоводния финансов резултат за данъчно преобразуване	0500	40000
СЧЕТОВОДЕН ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ ЗА ДАНЪЧНО ПРЕОБРАЗУВАНЕ (р.1 - р.4) - (р.2 - р.5) /Ако получената разлика е > 0, попълнете ред 6.1; Ако получената разлика е ≤ 0, попълнете ред 6.2/			
6.1	ПОЛОЖИТЕЛЕН	0610	5000
6.2	ОТРИЦАТЕЛЕН	0620	

Източник: НАП (https://nra.bg/wps/portal/nra/documents/documents_priority/a40a45cb-4388-491c-af5d-ace8a173ad18)

• Сравнение между облагане с патентен данък и облагане по общият ред на ЗКПО в зависимост от оборота на предприятието

„Данъчните ставки, начина на определяне на данъчната основа и аспектите на спазването на данъчното законодателство, са основните фактори, определящи икономическите последици от данъчното облагане“ (ЕС, 2017). За целта се прави планиране и прогнозиране на приходите и разходите, които включват и данъците. Съгласно действащото законодателство по чл.20 от ЗКПО, данъчната ставка на корпоративния данък е 10 на сто, а патентния данък се изчислява, като определена стойност, в зависимост от дейността. Независимо че, патентният данък е окончателен за дружествата облагащи се по реда на Закона за местните данъци и такси, следва обаче да се има предвид, че това не ги освобождава от задължението за да продължат да прилагат разпоредбите по чл. 38, ал. 1 от ЗДДФЛ. При разпределение на доходи в полза на собствениците на капитала на дружеството /разпределение на печалбата/ се дължи окончателен данък за доходи от дивиденди и ликвидационни дялове от източници в страната. Съгласно чл.46, ал.3 от ЗДДФЛ, ставката на данъка е 5 на сто. За онагледяване на данъчния ефект, който ще се установи при смяната на режима на облагане, за юридическите лица, преминавайки от общият ред на облагане, към патентен данък, се използва следния пример: Предприятие извършващо дейност по т.2 от приложение № 4, кафе-сладкарница с 3 звезди в гр. София и има 40 места за консумация. При хипотетичен патентния данък в размер на 30 лв. за място, счетоводната печалба е равна на данъчната печалба и чистата печалба ще бъде разпределена под формата на „дивидент“⁶ (Таблица 2)

Таблица 2. Примерни данни за предприятие “Х”ЕООД

Режим на облагане	Приходи от дейността	Разходи	Данъчна печалба /к.1-к.2/	Корпоративен к.4 *10% Патентен 40бр.*30	Данък дивидент к.3-к.4*5%	Общо Данъци к4+к.5	изплатен дивидент к.3-к.6
	1	2	3	4	5	6	7
Общ ред 2024 г.	98 000	69 000	29 000	2 900	1305	4205	24795
Патент 2025 г.	98 000	69 000	29 000	1 200	1390	2590	26410
Разлика				1700	(85)	1615	(1615)

От показанията в Таблица 2, можем да направим следният анализ:

При един и същ финансов резултат, данъците които са дължими от предприятие “Х”ЕООД при облагане по общият ред по ЗКПО за финансовата 2024 г. са в размер на 14.5% и ще бъдат значително по-високи от тези, които ще бъдат дължими през 2025 г. – 8.93% за облагането с патентен данък. С 5,57% повече ще се разпредели дивидент през 2025 г. в сравнение с този от 2024 г. Ефектът от преминаване към режима на патентен данък ще бъде положителен за предприятието.

⁶ „Дивидент“ според §1, т.5 от допълнителните разпоредби на ЗДДФЛ е доход от акции; доход от дялови участия, включително от неперсонифицирани дружества и от други права, третиран като доход от акции; скрито разпределение на печалбата

Таблица 3: Примерни данни за предприятие “У”ЕООД

Режим на облагане	Приходи от дейността	Разходи	Данъчна печалба /к.1-к.2/	Корпоративен к.4 *10% Патентен-40бр*30	Данък дивидент к.3-к.4*5%	Общо Данъци -к4+к.5	изплатен дивидент к.3-к.6
	1	2	3	4	5	6	7
Общ ред 2024 г.	42 000	35 000	7 000	700	315	1015	5985
Патент 2025г.	42 000	35 000	7 000	1 200	290	1490	5510
Разлика				(500)	25	(475)	475

Анализирайки показаните резултати в Таблица 3, можем да направим следният извод, че при един и същ финансов резултат, данъците които са дължими от предприятие “У”ЕООД при облагане по общият ред по за финансовата 2024 г. – 14.5% ще бъдат по-ниски от тези, които ще бъдат през 2025 г. – 19.9% за облагането с патентен данък. Ще бъде разпределен дивидент с 5,4% по-малко през 2025 г. в сравнение с този от 2024 г. Ефектът от преминаване към режима на патентен данък ще бъде отрицателен за предприятието.

Съпоставяйки резултатите се доказва, че в зависимост от обема на дейност на предприятието, промяната в режима на облагане ще окаже различно влияние. Колкото е по-голям обема на приходите от продажби, толкова по-нисък ще бъде патентният данък за стопанската единица. Ще има по-голяма данъчната тежест за най-малките предприятия, което пък е възможно да ги подтикне за разрастване на дейността, за да се намали тази разлика.

Данъчният ефект от въвеждането на патентния данък ще се отрази в намаляването на приходите в бюджета, което пропорционално ще увеличи приходите в общините. Предприятията ще трябва да реорганизируют

СПЕЦИФИЧНИ КАЗУСИ

Ако до момента на влизането в сила на новите разпоредби приети с ДВ, бр. 106 от 2023 г., дадено предприятие е извършвало две дейности, разположени в общо помещение - магазин за хранителни стоки и питейно заведение /често срещана комбинация в малките населени места/ и продажбите са се отчитали едно фискално устройство съгл. Наредба № Н-18 от 2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, се препоръчва за целите на счетоводното отчитане да се добави още едно фискално устройство, за ясно разграничаване на приходите от двете дейности.

Очаква се да възникне проблем с разпределянето на непреките разходи за дейността-административните и общите разходи /наеми, осветление, отопление, амортизация и др./. Логично е на непреките разходи да се гледа като отдаване на услуга за единица разход. В световната практика се срещат няколко начина на разпределение: разпределянето на непреките разходи на основата на натурални показатели, просто разпределение пропорционално на обема на производството и разпределение на непреките разходи въз основа на определена база. Изборът на база е напълно субективен и следва логическата връзка между разходите и базата. Изразходваното време (в часовечасове или машиночасове) е логична база за разпределение. Наеми, осветление, отопление, амортизация, работна заплата на контролори и ръководен персонал са типични примери за непреки разходи и в по-голяма или по-малка степен са свързани с времето. Третият начин на разпределение на непреките разходи, базиращ се на стойността на реализацията-разпределението става пропорционално на стойността на реализацията на отделните продукти. (Pavlova, 2010, р. 70). В зависимост от характера на останалите дейности, по преценка на ръководството на предприятието избере най-подходящият начин за разпределение на непреките разходи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Патентният данък е фиксиран окончателен данък, чието плащане е неизбежно за предприятията и не се влияе от годишния финансов резултат, поради което се „създават условия за незаинтересованост от документирането на разходите за дейността“ (Radonov, 2001, p.6). Това от своя страна, се очаква да доведе до ниска степен на счетоводна отчетност или пренасочване на документи, към други дейности на същото предприятие. Данъчнозадължените следва да променят начина си на счетоводно отчитане и документиране, като се съобразят със спецификите на извършваните дейности. Данъчният ефект за юридическите лица ще бъде различен, в зависимост от обема на дейността им. Приходите в общините се увеличат, което ще благоприятства за икономическото им развитие.

„Всички предприятия — големи или малки, трябва да плащат справедлив дял от данъците там, където реално осъществяват икономическа дейност и където действително реализират печалбите си.“ (ЕС, 2018)

REFERENCES:

1. Zakon za danak varhu obshtiyat dohod, otm. DV, br. 118 ot 10 dekemvri 1997 g., ot 01.01.1998, <https://www.ciela.net/svobodna-zona-darjaven-vestnik/document/2121861121/issue/2556>
2. Zakon za oblagane dohodite na fizicheski litsa, otm. DV, br. 95 ot 24 noemvri 2006 g, ot 01.01.2007, <https://www.ciela.net/svobodna-zona-darjaven-vestnik/document/2134175232/issue/713/zakon-za-oblagane-dohodite-na-fizicheskite-litsa>
3. Schetovoden standart 1, <https://kik-info.com/normativna-baza/nss/0X2135501601/>
4. <https://lex.bg/bg/mobile/tree/laws>
5. Gichev S, Patenten danak na firme , Danachen consult, Sofia, 1998, (in Bulgarian)
6. Pavlova M. Upravlensko schetovodstvo otsenka i analiz na deinostta, LBM INVEST, V. Tarnovo, 2010, (in Bulgarian)
7. Radonov, D., 2001, Patenten danak 2002, Nova zvezda (in Bulgarian)
8. Angelov, 2015, Kakva danachna sistema e nuzhna na Bulgariya? <https://www.iki.bas.bg/english/CVita/angelov/No273.htm>
9. Dimov, E. Obzor na danachnata sistema na Bulgariya - sastoyanie i neobkhodimi promeni, Godishnik na MGU „Sv. Ivan Rilski, 2014, c. 31-35).
10. Nenkova, M., & Nenkova, L. (2018). The Patent Tax in Bulgaria: A Comparative Analysis. *Journal of Economic and Social Issues*, 23(4), 59-73.
11. European commission, 2017, The European Semester: Thematic-Factsheet Taxation (in Bulgarian), https://commission.europa.eu/document/download/51819549-3993-458b-a177-88cf0f63f2e8_bg?filename=european-semester_thematic-factsheet_taxation_bg.pdf
12. European commission, 2018, A drive for a fair and effective tax system in the EU, (in Bulgarian), <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/fdcb404e-3ec7-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/language-bg>

За контакти:

Албена Харалампиева, докторант
Служебен адрес: гр. Велико Търново, ул. „Арх. Г. Козаров“ № 1
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Стопански факултет
Катедра „Финанси и счетоводство
Ел. поща: D1513@sd.uni-vt.bg
